

STRATEGII DE SECURITATE ALE UNOR STATE MEMBRE ALE

UE - MAREA BRITANIE ȘI FRANȚA

National Security Strategies in ones of European states - the case of United Kingdom and France

Lector univ. dr. Tiberiu TĂNASE
Academia Națională de Informații "Mihai Viteazul"

Abstract: Our contemporary globalized world means in the same time risk and opportunity. During recent years the international environment has shown us an increasing instability and day-to-day more dangers and threats. Thereafter all national and international actors have to adapt their strategies to this new climate, for being prepared to compete successfully with. Defining national current priorities, enhancing national security system, identifying and understanding the threats and making them accessible to the common knowledge - these are the main reason for national strategic documents elaborated inside European Union in 2008 - the case of United Kingdom and France.

Keywords: security, defence, military/intelligence institutions, human resources, public knowledge

Introducere

Activitatea de intelligence reprezintă o prioritate națională a noilor strategii de securitate și de intelligence în SUA sau de securitate și apărare în statele UE, prin care s-a propus, în premieră, realizarea unei reforme de ansamblu, sistematice și pe termen lung a acestui domeniu vizând importante direcții de acțiune, din care menționăm: coordonarea, transformări structurale, constituirea unei noi structuri, îmbunătățirea calității și activității resurselor umane, reforma în cercetarea din domeniul intelligence-ului, dezvoltarea capabilităților tehnice de culegere de informații. Dinamica transformărilor este necesară pentru eficientizarea activității organizațiilor de intelligence. Oricare ar fi modelul organizației și modalitatea sa de proiectare, american sau european, în aplicarea reformelor de intelligence este importantă eficiența acestora dată de randamentul maxim al comunității de intelligence și a componentelor sale. Toate aceste direcții și acțiuni sunt considerate necesare pentru a pregăti o schimbare strategică în intelligence-ul mondial pentru a face față noilor provocări ale secolului XXI.

Unele state europene (Marea Britanie, Franța, Spania) au elaborat într-un singur document o singură strategie de securitate națională. –, care se numește *Cartea Albă a securității și apărării naționale* (Le Livre blanc sur la defense et la securite nationale), document doctrinar strategic al securității și apărării, cazul Franței, fie *Strategia Națională de Securitate* (National Security Strategy NSS) – cazul Marii Britanii, sau *Directiva de Apărare Națională 1/2004*, cazul Spaniei. Documentul, indiferent de denumirea sa integrează – părțile privind securitatea, apărarea și intelligence-ul.

Contextul internațional și elaborarea noilor strategii de securitate

Strategia Națională de Securitate a Marii Britanii (National Security Strategy - NSS - martie 2008), Carta Albă a Securității și Apărării Naționale a Franței (Le Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale - iunie 2008)

Secolul XXI este marcat de transformări profunde ale mediului de securitate. Lumea devine tot mai complexă și interdependentă, iar fenomenul globalizării se afirmă tot mai mult ca fiind ireversibil. Apariția unei economii globale, puternic interconectată, reconfigurează sistemul alianțelor internaționale, accelerează adoptarea tehnologiilor și dă amploare dezvoltării unor noi centre economice. Această lume interconectată oferă multora noi oportunități dar dezvoltă și semnificative riscuri pentru securitatea internațională.

În contextul actual de securitate, globalizat, supus unor provocări extrem de variate, documentele strategice ce vizează securitatea națională elaborate în 2008 în state ale Uniunii Europene precum Marea Britanie și Franța constată suprapunerea progresivă și dificultatea în a face o delimitare între apărarea națională și apărarea internațională, între securitatea internă și securitatea externă și implicit, într-o accepțiune largă, între *dimensiunea apărării și cea a securității*.

În contrast cu perioada Războiului Rece, se constată dificultatea nominalizării unui singur inamic, clar identificabil ca amenințare în mediul actual de securitate. Documentele strategice (Cartea Albă sau Strategia de securitate) prezintă *tipologii* de amenințări; în cadrul generic al provocărilor la adresa securității, între amenințări și riscuri sunt identificate: terorismul, proliferarea armelor de distrugere în masă, crima organizată transnațională, instabilitatea globală și crizele regionale, statele fragile și eșuate, situațiile civile de urgență, schimbările climatice, competiția pentru resurse energetice, sărăcia, inegalitatea, guvernarea deficitară.

Pe fondul acestor amenințări și vulnerabilități s-a impus elaborarea unor noi strategii de apărare și de securitate ce trebuie să rezolve noi probleme: nu numai apărarea sau controlul unor spații delimitate, ci și explozia fluxurilor necontrolate de persoane, de bunuri ori de idei. Ripostele nu pot fi decât globale, asociind toate mijloacele autorităților și ale societății civile, la nivel național, european și internațional.

Prima Strategie Națională de Securitate a Marii Britanii de după Războiul Rece - *Securitatea într-o lume interdependentă (Security in an interdependent World)-2008* subliniază natura noilor provocări de securitate, modul în care amenințările și riscurile au evoluat și care sunt modalitățile preconizate de Marea Britanie pentru a le depăși în prezent și în viitor. Strategia demonstrează clar faptul că noile amenințări de securitate solicită noi abordări; se impun acum o activitate radicală de reactualizare a problemelor supuse gestionării și un răspuns mult mai coordonat decât în trecut.

Strategia prezintă modul în care *s-a învățat din lecțiile ultimilor ani, în experiența luptei antiteroriste* sau în confruntarea cu situațiile de urgență din mediul non-militar, dar și experiențele de peste granițe - Rwanda, Balcani, Sierra Leone, Iraq, Afghanistan, Darfur, Burma și Kenya- toate demonstrează *necesitatea unei comunități internaționale unite* care să acționeze în mod decisiv, să facă planuri pe termen lung, care să includă sprijin pentru statele eșuate, să stabilizeze zonele în refacere post-conflict, să abordeze ofensiv extremismul violent. [1]

Strategia de securitate a Marii Britanii din 2008 fixează modalitatea de construcție a unei *noi abordări integrate pe termen lung*, asupra securității naționale, dar deschisă sistemului internațional. Conturarea noii abordări asupra securității naționale este și mai clar definită într-un nou document strategic din 2009 intitulat *The National Security Strategy of the United Kingdom: Security for the Next Generation (Update 2009): Această nouă abordare asupra securității naționale se dorește a fi una internaționalistă, nu izolaționistă, activă, nu pasivă, agilă și flexibilă.*[2]

Această abordare presupune concentrarea pe termen lung asupra factorilor generatori de insecuritate: înfruntarea extremismului violent care generează terorismul; medierea conflictelor; stabilizarea post-conflict; provocările ridicate pe termen lung de schimbările climatice sau de sărăcia globală și efectele pe care acestea le au asupra securității.

Principalul rol îndeplinit de Strategia de Securitate a Marii Britanii este acela de a furniza consiliere strategică și politică primului ministru, sprijin pentru departamentele guvernamentale în elaborarea unor politici și strategii eficiente. Documentul fixează principiile directoare de

acțiune ce urmează a fi materializate prin colaborarea și adaptarea unor măsuri de contracarare și ripostă. Se impune ca necesitate existența unui set de capacități de contracarare a amenințărilor pe plan intern și extern; direcționarea eforturilor către o mai bună înțelegere a amenințărilor în vederea unei acțiuni timpurii de preîntâmpinare, acolo unde este posibil și asigurarea că pot fi gestionate și minimalizate efectele negative ce ar putea rezulta în urma concretizării unor amenințări.

În asumarea gestionării tuturor acestor noi provocări, factorii de decizie politică se pronunță pentru un parteneriat puternic cu autoritățile și comunitățile locale. Strategia de Securitate a Marii Britanii evidențiază necesitatea ca guvernul să se angajeze într-un dialog cu experții, personalul de resort și opinia publică în scopul *asigurării înțelegerii comune a provocărilor de securitate* cu care se confruntă Marea Britanie și a măsurilor întreprinse pentru contracararea lor.

În Marea Britanie reforma securității naționale reconfigurată după 2001 a fost marcată în 2003 de elaborarea *Strategic Defence Review*. Principiul de bază susținut de partea britanică este cel al menținerii unor capacități puternice, echilibrate și flexibile, fapt realizabil în condițiile în care se continuă în a se investi în întărirea securității naționale. Strategia Marii Britanii evidențiază necesitatea constituirii unor noi instituții cu rol în securitatea națională; este lansată astfel propunerea *stabilirii unui forum național de securitate, National Security Forum* a cărui componență să fie reprezentată de administrația centrală și locală, mediul politic, lumea academică, sectorul privat, precum și organisme și persoane cu experiență în domeniul securității.[3]

Evoluția situației internaționale a modificat fundamentele tradiționale ale politicilor de apărare și de securitate ale Franței, evidențiindu-se ca și în cazul Marii Britanii necesitatea unei noi abordări. Primul semnal de alarmă, în ceea ce privește necesitatea reformării rapide a sectorului de securitate, a fost tras după Războiul din Golf. Participarea în acțiuni comune, alături de forțele coaliției internaționale, precum și participarea la operațiunile de menținere a păcii, sub egida Națiunilor Unite a necesitat o revizuire a conceptelor de securitate și apărare.[4]

Înființarea *Comitetului Strategic* și elaborarea primei "*Carte Albe a Apărării*", în 1994, reprezintă o primă etapă menită să fixeze principiile de bază ale unei reforme majore în sectorul apărării. Preocupările pentru reformarea apărării și securității naționale s-au accentuat după preluarea mandatului prezidențial de către Nicolas Sarkozy.

La 17 iunie 2008, șeful statului francez a definit orientările majore ale politicii de apărare și securitate națională în *Carta Albă a Securității și Apărării*, document ce are ca scop definirea unei *doctrine globale de securitate națională*, Asumarea de responsabilități internaționale are loc în concordanță cu interesele statului francez, făcându-se o analiză strategică pe o perspectivă de 15 ani.[5]

Carta Albă franceză "*urmărește să răspundă ansamblului de riscuri și amenințări susceptibile să aducă atingere vieții națiunii. Documentul introduce o inovație majoră, fiind o strategie care nu include numai apărarea, ci și securitatea națională. Ea asociază politica de apărare și cea de securitate internă.*"[6]

Continuitatea între dimensiunea internă și externă a securității se regăsește în Carta Albă franceză și are importanță strategică atât pentru Franța cât și pentru întreaga Europă; ea implică definirea unor strategii de ansamblu, integrând aceste dimensiuni ale securității în cadrul aceleași abordări. În același timp, noua strategie franceză vizează:

- politica de apărare în întregul său;
- politica de securitate internă și politica de securitate civilă[7];
- alte politici publice, în primul rând politica externă și cea economică, acestea contribuind nemijlocit la securitatea națională.

Carta Albă a Securității și Apărării Naționale cuprinde cinci mesaje importante: *Diversificarea riscurilor la adresa securității naționale, Incertitudinea și riscul de surprindere strategică, Interconexiunea crizelor*[8], *Rezonanța mondială a conflictelor limitate, Marile probleme regionale - cum ar fi Rusia și Asia.*[9]

Documentul reprezintă o strategie de securitate națională adaptată erei globalizării, având la bază un nou echilibru între cinci mari funcții: *protecția*[10], *prevenirea*[11], *descurajarea*[12], *intervenția*[13], la care s-a adăugat o nouă funcție compusă - *cunoașterea și anticiparea.*[14]

Importanța și rolul Comunităților de Intelligence în strategiile de securitate

Instabilitatea regională, rezultată în urma răspândirii fundamentalismului religios, migrații masive de populații și competiția pentru resursele naturale, alături și de alți factori, constituie coordonatele care definesc noi cerințe pentru serviciile de informații și securitate.

Preocupările statelor în vederea organizării mai eficiente a serviciilor de informații au crescut în ultima perioadă, mai ales după atacurile teroriste din ultimii ani. Serviciile de informații trebuie să contribuie la reducerea riscurilor și amenințărilor internaționale la adresa

securității, prin participarea la efortul de realizare a superiorității informaționale în anumite zone de interes. Atunci când obiectivele generale sunt articulate într-o strategie națională, serviciile și agențiile specializate de informații își subordonează programatic întreaga activitate manierei în care obiectivele naționale se traduc în misiuni informative.

În cadrul întăririi sistemului național de securitate, în Marea Britanie, Intelligence-ul devine unul dintre sectoarele prioritare; aspectele ridicate de manifestarea noilor vulnerabilități, riscuri și amenințări, trebuie să se afle și în atenția comunității de informații, ele urmează să constituie și punctual central al activității viitoare din cadrul *Comisiei Mixte pentru Serviciile de Securitate* (Joint Intelligence Committee- JIC). Dificultatea anticipării perspective securității naționale din perioada actuală creează necesitatea dezvoltării unor sisteme extinse de avertizare timpurie și prognoză, agențiile de informații urmând să fie angrenate într-o activitate mai intensă de avertizare timpurie și prognoză.

Rolul segmentului de Intelligence rămâne prioritar, cu atât mai mult cu cât, la amenințările tradiționale din trecut s-au adăugat unele noi care țin de tehnologie și cyber-space. Publicarea *Cyber-Security Strategy– Safety, Security and Resilience in Cyber-space - CSS* în 2009 se înscrie în logica integrată constituirii de noi instituții cu rol în sistemul securității: CSS stabilește două noi organisme necesare Marii Britanii în demersul de a transforma cyber-space-ul într-un spațiu sigur, securizat și rezilient în care să se poată lucra și colabora cu încredere: Office of Cyber Security (OCS) și Cyber Security Operations Centre (CSOC).[15]

În acest sens punctul de vedere britanic subliniază faptul că: activitatea comunității de informații, în viitorul apropiat, ar trebui să aibă în vedere următoarele aspecte: *Redefinirea securității naționale în direcția adoptării ideii de securitate a individului; Susținerea adoptării unor politici anticipative față de amenințările viitoare; Recunoașterea importanței capacității de reziliență la nivel național și dezvoltarea acestei capacități, date fiind vulnerabilitățile de destabilizare a societăților interdependente în era globalizării.*[16]

Din perspectiva luptei antiteroriste și a constituirii capacității de a detecta și a anihila acțiunile teroriste din interiorul și din afara Marii Britanii, Strategia Națională de Securitate susține ca prioritate în prezent și în viitor continuarea efortului de a se investi în Poliție, Agențiile de Securitate și Intelligence și în instituțiile coordonate cu rol specializat fiind prevăzută, de exemplu, extinderea Centrului întrunit de Analiză a Terorismului (*Joint Terrorism Analysis Centre*) -JTAC.[17]

Lupta împotriva noului terorism[18] și prezența trupelor armate franceze în cinci teatre de operațiuni, justifică astfel importanța intelligence-ului ca o nouă prioritate a Franței. Această nouă abordare se dovedește a fi cu atât mai dificilă cu cât intelligence-ul "*este perceput, ca o constrângere și nu ca un instrument necesar dezvoltării țării precum și a ambițiilor sale, într-o lume unde Franța trebuie să înfrunte o mare diversitate de amenințări teroriste sau economice*". (Michel Rocard, fost prim-ministru, 2008).

Adoptarea unei noi strategii de securitate și apărare și consacarea noii funcții strategice de *cunoaștere - anticipare* alături de *prevenire, descurajare, protecție și intervenție*, în "*prima linie a apărării unei țări*"[19] oferă un fundament doctrinar intelligence-ului francez.

Prezentând într-o manieră exhaustivă evoluția riscurilor și amenințărilor, activitatea de culegere de informații clarifică procesul decizional, în măsura în care precede, sprijină și urmărește acțiunea. Astfel, scopul activității de intelligence este de a permite autorităților statului, diplomației, precum și armatei și dispozitivului de securitate internă și civilă, să anticipeze și să dispună de autonomie în apreciere, decizie și acțiune.

Dezvoltarea sistematică a comunității de informații constituie obiectul unei reforme de ansamblu și pe termen lung a acestui domeniu, vizând importante direcții de acțiune:

Organizare și coordonare: crearea, pe lângă Președintele Republicii, a unui *Consiliu Național pentru informații* și numirea unui *Coordonator Național pentru Informații*[20], elaborarea de dispoziții legislative privind activitățile serviciilor de informații, protejarea secretului și a personalului; acordarea unei atenții prioritare rețelei diplomatice, spre a se asigura o mai bună difuzare a informațiilor deschise în străinătate; sensibilizarea rețelei diplomatice față de munca de informații; coordonarea și dezvoltarea demersului prospectiv în cadrul statului, în special prin instituirea unei rețele interministeriale.

Fapt evident, acest efort de coordonare ce vizează comunitatea de informații se înscrie în procesul optimizării coordonării instituționale la nivel național. Potrivit stipulărilor din Carta Albă franceză, sau ca rezultat al evoluțiilor imediate, în acest amplu demers se înscriu:

- *Înființarea Consiliului pentru Apărare și Securitate Națională (Conseil de défense et de sécurité nationale - CDSN [21]. Acesta a fost abilitat să asigure coerența politicilor publice în domeniile apărării și securității, aflate prin Constituție în responsabilitatea președintelui.*

- *Constituirea Secretariatul General pentru Apărare și Securitate Națională (Secrétariat général de la Défense et de la Sécurité nationale - SGDSN), care a înlocuit SGDN. [22]*

- Crearea *Direcției Centrale pentru Informații Interne (Direction centrale du renseignement intérieur - DCRI)* [23], aflată sub tutela ministrului de interne. [24]

- *Direcția de Protecție și Securitate a Apărării (Direction Nationale du Renseignement et des Enquêtes Douanières - DNRED)* cu atribuții în domeniul anchetelor vamale și în domeniul traficului ilegal de produse.

- *Direcția de Analiză a Informațiilor și de Acțiune împotriva Circuitelor Financiare Clandestine (Traitement du Renseignement et de l'action contre les Circuits Financiers Clandestins - TRACFIN)* cu atribuții în domeniul culegerii informațiilor privind circuitele financiare clandestine.

O importanță deosebită a fost acordată protecției informatice prin înființarea unei Agenții pentru Securitatea Sistemelor Informaționale (Agence de la Sécurité des Systèmes d'Information - ASSI), având rolul de a coordona implementarea unor politici preventive și reactive de apărarea împotriva atacurilor cibernetice, terorismului cibernetic și războiului cibernetic.

Resurse umane și instruire vizează dezvoltarea filierelor de informații; crearea unei Academii de Informații; recrutarea de specialiști (ingineri, informaticieni, interpreți de imagini și lingviști, în special) pentru ridicarea nivelului capacităților tehnice și al competențelor, precum și de personal nespecializat; eforturi în domeniul cunoașterii zonelor de potențiale operațiuni, favorizând în special cunoașterea culturilor țărilor străine. Importanța acordată activității de informații, în strategia franceză de securitate și apărare, presupune o *politică de resurse umane deosebit de ambițioasă*, cu accent pe calitatea, competența, atitudinile, motivațiile, comportamentul și eficiența în muncă; în acest sens, principiile enunțate converg către susținerea ideii că *securitatea națională este asigurată de un personal devotat care a ales să-și servească țara și concetățenii*, acest angajament are nevoie de recunoașterea și respectul întregii societăți.

Măsurile statuate în strategia franceză de securitate și apărare au ca obiect atingerea unui înalt grad de profesionalism al personalului din domeniul securității și apărării indiferent de statutul lor: civili sau militari, în activitate, pe bază de contract sau voluntariat. Prin noua strategie franceză se urmărește de asemenea, *îmbunătățirea procedurilor de promovare în carieră, menținerea unui nivel ridicat al recrutării unor noi specialiști*, precum și recompensarea angajaților preocupați de perfecționarea profesională.

Pentru a face față unor provocări previzibile sau nu, este necesară adaptarea la misiunile desemnate, cooperarea între diferitele structuri de apărare și securitate în scopul realizării unor obiective comune, dezvoltarea capacității de a face față unor crize majore, restructurarea

structurilor de sprijin și a celor administrative precum și accentuarea importanței misiunilor operaționale. [25]

În acest sens, efectivele vor fi întărite și se vor elabora strategii speciale de recrutare și de promovare pentru specialiștii în: lupta antiteroristă, contraproliferarea, combaterea criminalității organizate, contraspionaj și contrainformații economice. Vor fi mărite și efectivele tehnice și auxiliare.

Vor fi încurajate detașarea agenților de pe o linie de muncă pe alta și creșterea mobilității între diferitele servicii și ministere. Se vor depune eforturi în scopul cunoașterii zonelor de potențiale operațiuni, favorizând în special cunoașterea culturilor altor țări. Resursele umane vor fi puse mai bine în valoare și în ceea ce privește cunoașterea limbilor rare.

De asemenea, se va acorda atenție creării unor filiere de informații valoroase. Recrutarea trebuie să fie un proces mai deschis, orientat nu numai spre filierele specializate și tehnice din administrație, ci și spre instituții de învățământ superior, recurgându-se mai des la contractele pe perioadă determinată. Astfel, organizația de intelligence nu va rămâne atractivă decât dacă-și va gestiona în mod eficient activitatea de recrutare, oferind perspective profesionale atractive.

Strategia franceză de securitate și apărare recunoaște nevoia de formare în cadrul comunității franceze de intelligence și propune în acest sens crearea unor noi structuri cu responsabilități în domeniul educației de intelligence: o *Academie de Informații (L'Academie du renseignement)* [26]; *Centrul Național Comun (civil și militar) pentru formare și antrenament în lupta contra amenințării nucleare, radiologice, bacteriologice și chimice; un pol universitar interdisciplinar, de cercetare în științele sociale, cu aplicabilitate în domeniile apărării și securității, care să urmărească un spectru larg de subiecte aparținând domeniilor vizate.* [27]

Cercetarea academică trebuie să faciliteze elaborarea noilor modele și experimentarea în situații noi. Analiza acestor modele și situații va permite elaborarea noilor metode, noilor instrumente și, formarea unei noi culturi de intelligence. [28]

Suștinerea unei politici active de cercetare este condiționată de mijloacele de control ale tehnologiilor sistemelor de apărare, de pregătirea tehnologică în vederea satisfacerii necesităților operaționale pe termen mediu și lung, de concepere a tehnologiilor novatoare.

În acest sens s-a realizat fuziunea unor instituții cu tradiții în domeniu, iar atribuțiile acestora vor fi preluate, începând cu data de 1 ianuarie 2010, de către "*polul Securitate Internă*" respectiv "*polul Apărare - Afaceri Externe*".

Carta Albă 2008 a menționat ca priorități elaborarea unei legi referitoare la *activitatea de intelligence și o mai bună protecție a secretului de apărare și a personalului serviciilor de informații*. [29]

Investițiile tehnice: dezvoltarea capacităților tehnice ale serviciilor de informații ca replică la dezvoltarea tehnologiilor informatice și de comunicare, mai ales a Internetului; o nouă planificare a informației de origine spațială, depunându-se eforturi majore în domeniul prelucrării imaginii și al informației de origine electromagnetică; consolidarea capacităților aeropurtate de obținere a informației pe bază de imagine și a informației electromagnetice, acordându-se atenție mai ales avioanelor fără pilot; dezvoltarea capacităților de culegere și de valorificare a datelor geofizice în sistemele militare; eforturi în ceea ce privește controlul informației, spre a optimiza procesul decizional și a dezvolta informatizarea spațiului operațional. Analizând aceste funcții strategice, putem sublinia că ele formează un cadru flexibil ce asigură adaptarea securității și apărării franceze noului context internațional.

Strategia de Securitate britanică expune în plan extern o focalizare pe regiuni cheie considerate *priorități curente de securitate națională*: Pakistan și Afganistan, zone de conflict și de manifestare a extremismului din Africa (partea de nord, regiunea Darfur), Orientul Mijlociu (inclusiv Irakul), Europa de Est (unde este susținut procesul de integrare în structurile europene).

În plan internațional, Strategia de Securitate britanică pledează pentru alianțe extinse, transparente și o arhitectură internațională reformată, capabilă să înfrunte cu succes provocările comune. Poziția britanică prezentată de Strategie este aceea de a reforma și întări NATO, UE și ONU (cu o mai mare reprezentativitate în Consiliul de Securitate), disponibilitatea de dialog cu puterile non-nucleare.

Ambiția europeană constituie o altă prioritate susținută de strategia franceză de securitate.

În acest sens, Franța prin *Carta Albă a Securității și Apărării* propune *mai multe obiective concrete* pentru apărarea Europei în următorii ani:

- *capacitate de intervenție de 60 000 de oameni, cu componentele aeriene și maritime necesare, care să poată fi desfășurată timp de un an într-un teatru de operațiuni îndepărtat;*
- *capacitatea de a coordona simultan, pentru o durată semnificativă, două-trei operațiuni de menținere sau de restabilire a păcii și mai multe operațiuni civile mai puțin importante, pe teatre diferite;*
- *întărirea considerabilă a capacităților de planificare și de coordonare a operațiunilor militare și civile în paralel cu dezvoltarea intervențiilor externe ale Uniunii Europene;*

- dinamizarea industriei europene de apărare.

În plus, *Carta Albă* pune accentul pe patru domenii prioritare pentru *protecția cetățenilor europeni*: dezvoltarea cooperării împotriva terorismului și a criminalității organizate, instituirea unor capacități europene de protecție civilă, coordonarea apărării împotriva atacurilor informatice și securizarea aprovizionării cu energie și cu materii prime strategice.

De asemenea, Franța susține *constituirea unei Carte Albe Europene de Apărare și Securitate la nivel UE*, care ar putea cuprinde, în acord cu partenerii, o analiză comună la nivel european a amenințărilor și a sistemului internațional, ce ar putea inspira ulterior documentele naționale în materie de politică de apărare și de securitate;

- reexaminarea evoluției marilor poli de putere din lume, luând mai mult în considerare afirmarea Asiei;
- definirea intereselor de securitate comune ale Uniunii;
- delimitarea precisă a modului în care se conjugă, la nivelul Uniunii, securitatea internă și politica de gestionare a crizelor externe. Continuitatea ar trebui să constituie o parte integrantă a acestui corp de doctrină strategică europeană: terorismul, crima organizată, ca și problema securității energetice, sunt exemple-tip de amenințări interne ale căror rădăcini sunt situate deseori dincolo de frontierele Uniunii; în sfârșit, prin efectele lor potențial globale, riscurile sanitare, tehnologice, cele ținând de mediul înconjurător pot implica și ele necesitatea de a recurge la mijloace de securitate și de apărare;
- raționalizarea misiunilor Uniunii (prevenire, administrare, stabilizare a crizelor), armonizată cu identificarea instrumentelor și a capacităților necesare pentru realizarea acestor misiuni;
- un cadru doctrinal pentru intervenția externă și folosirea forței;
- o strategie de comunicare transparentă față de cetățeni.

Scopul Strategiei de Securitate britanice și principala sa contribuție reflectă modul în care s-a schimbat înțelegerea comună asupra securității naționale. Statul a reprezentat, în mod tradițional, în trecut, centrul politicilor externe, de apărare și de securitate, în timp ce securitatea națională a vizat protecția statului și a intereselor sale vitale împotriva atacurilor lansate de alte state. În prezent, conceptul de securitate națională s-a extins, incluzând și apărarea intereselor individuale ale cetățenilor în viața de zi cu zi, alături de integritatea și interesele statului. Pentru guvernul britanic rămâne prioritară securitatea Marii Britanii și a cetățenilor ei, iar *adeziunea națiunii* condiționează eficacitatea strategiei de securitate națională.

Pentru Franța, Cartea albă preconizează un nou impuls în mai multe domenii: instruirea tinerilor și a aleșilor locali; punerea pe noi baze a zilei de apel și de pregătire pentru apărare (JAPD - Ziua de pregătire pentru apărare); crearea unui serviciu civic; organizarea coerentă și atractivă a voii un țări care pot prezenta interes pentru securitatea Franței; cercetarea strategică, la nivel atât național, cât și european; crearea unei fundații de cooperare științifică, acesta urmând să stea la baza unei școli doctorale europene; instruirea permanentă care, asigurată în prezent de patru mari institute, va fi reorganizată în jurul a doi poli (apărare-afaceri externe; securitate internă)

Concluzii

Strategia de securitate națională a Marii Britanii pledează pentru menținerea unor capacități naționale puternice și flexibile, fapt realizabil în primul rând prin cooperare. Este necesară, așa cum remarcă Primul Ministru Britanic, Gordon Brown, mobilizarea *tuturor resurselor aflate la dispoziție: puterea militară, poliția și serviciile de securitate; forța persuasivă și bogată a diplomației; autoritatea unor instituții globale întărite care, beneficiind de sprijinul nostru total, pot desfășura atât mijloacele hard de putere cât și pe cele soft; și pentru că armele și autoritatea nu vor fi niciodată suficiente, puterea ideilor, a valorilor și speranțelor împărtășite împreună poate învinge inimile și rațiunile.*

Strategia de securitate britanică a realizat identificarea domeniilor cu impact asupra securității naționale în viitor. Prezentarea ansamblului de amenințări la adresa securității facilitează o mai bună cunoaștere a acestora, a inter-relațiilor existente, făcând posibilă constituirea mecanismelor de contracarare și găsirea celor mai bune modalități de răspuns.

În Franța are loc o *schimbare strategică* în special în intelligence -ul francez pentru a face față noilor provocări. În acest context, locul intelligence-ului francez în stat este vital.

Cartea Albă a securității și apărării vizează și intelligence-ul sub toate aspectele sale importante de la conducerea, coordonarea, integrarea, colaborarea cooperarea inter-agenții și până la problematica resurselor umane, a cercetării și procesului de intelligence (cum ar fi *dezvoltarea capacităților tehnice de culegere de informații*).

În mod clar și din analiza noii concepții de intelligence franceze, ca și pentru elaborarea oricărei *strategii naționale de intelligence* sunt necesare adoptarea unor măsuri mai radicale pentru a se putea realiza transformarea serviciilor de informații în câteva direcții esențiale cum ar fi:

- satisface necesarului „schimbător” al utilizatorilor de informații pentru securitate prin eficientizarea activității tuturor serviciilor și capabilităților lor puse la dispoziție de și prin comunitățile de informații
- elaborarea și explorarea conceptelor, strategiilor, politicilor și tehnologiilor de intelligence, care să răspunde cerințelor beneficiarilor și amenințărilor concertate;
- adaptarea mai rapidă la noile provocări din mediul de securitate prin acțiuni de prevenire și contracararea a noilor amenințări neconvenționale

Este vorba de *un demers de ansamblu, sistematic și pe termen lung*, care trebuie să se desfășoare în întreg sistemul național de informații, pentru ca acesta să răspundă așteptărilor privind protejarea intereselor țării. Nu în ultimul rând, trebuie să se țină cont de faptul că:

Politicile de apărare ale secolului XXI nu mai sunt limitate doar la angajarea de forțe militare, ci cuprind și elemente de diplomație, în dimensiuni ca negocierile, cooperarea, construcția națională (nation-building) sau reconstrucția postconflict, sau elemente preventive, de creare a încrederii între state (confidence building measures) pentru a enumera doar câteva.(Ambasador George Cristian Maior) [30]

NOTE ȘI BIBLIOGRAFIE

[1] *The National Security Strategy of the United Kingdom, Security in an interdependent World, Cabinet Office, March 2008*, la

http://interactive.cabinetoffice.gov.uk/documents/security/national_security_strategy.pdf , p.40 (4.51)

[2] Documentul reprezintă Primul Raport Anual cu privire la implementarea NSS din 2008 și este disponibil la <http://interactive.cabinetoffice.gov.uk/> Această formulă se regăsește în partea introductivă și aparține Primului Ministru britanic: [...] *our approach to national security is internationalist, not isolationist; active, not passive; and agile and flexible.*

[3] *The National Security Strategy of the United Kingdom-2008*, (5.6)

[4] În Bosnia, Macedonia, Kosovo, Albania, Somalia, Republica Centrafricană, Congo, Rwanda, Coasta de Fildeș, Comore, Camerun, Cambodgia, Timorul de Est, Afghanistan.

[5] Documentul este disponibil la <http://www.premier-ministre.gouv.fr>

[6] Jacques Petit, *Livre blanc et drones*, în *Defense nationale et sécurité collective*, iunie 2009, p. 116.

[7] *Politica de securitate internă și cea de securitate civilă trebuie să asigure permanent protejarea populației, să garanteze funcționarea nemijlocită a autorităților și menținerea vieții normale în caz de criză, precum și să apere interesele de securitate ale națiunii împotriva oricărei amenințări nemilitare ce le-ar putea aduce atingere.*

[8] *Interconexiunea constituie un efect direct al globalizării și al extinderii ariei de manifestare a conflictelor. Ca atare, sub influența Al-Qaeda și a adepților acesteia, mișcările teroriste, altădată segmentate și urmând logici naționale ori regionale, pregătesc acțiuni ofensive în mai multe zone ale globului. Strategiile lor se bazează pe puncte de sprijin diseminate în întreaga lume, grupările ducând la scară mondială un război ideologic și încercând să interconecteze conflicte cu rădăcini profund diferite.*

[9] Conform Cartii Albe/Strategiei franceze de securitate și apărare, *Asia este, probabil, viitorul centru strategic al lumii, în 10 - 15 ani, Asia va deveni un centru al jocurilor strategice, o zonă unde există adevărate riscuri de conflicte militare majore interstatale. Există numeroase divergențe frontaliere și maritime între țările din această zonă. Printre altele, contextul este reanimat de naționalism, care nu este întotdeauna controlabil (notabil în China),*
<http://www.frstrategie.org>

[10] Misiunea permanentă de protecție este asigurată printr-o supraveghere atentă a teritoriului național și a zonelor limitrofe. În acest sens trebuie luate în considerare agresiunile intenționale, precum actele de terorism, atacurile informatice majore, amenințarea de atac cu noi arme, în special balistice, și riscurile neintenționale, de exemplu, crizele sanitare, catastrofele naturale de o nouă intensitate având în vedere evoluțiile climatice, catastrofele tehnologice. Sunt necesare noi dispozitive și noi mijloace precum și o nouă organizare pentru o mai bună coordonare între entitățile civile și militare cu atribuții pe linie de protecție.

[11] Funcția de prevenire trebuie să determine autoritățile să se implice nemijlocit în asigurarea securității, printr-o *diplomație preventivă* care are următoarele scopuri: reducerea surselor de tensiune; integrarea preocupărilor de securitate în politica de dezvoltare; monitorizarea permanentă a situațiilor conflictuale la nivel internațional; întărirea capacităților de prevenire a crizelor; continuarea eforturilor în reformarea sectoarelor de securitate, demers care include: restructurarea forțelor armate, de poliție și vamale, a serviciilor de informații, a justiției și a administrației penitenciarelor.

[12] Având în vedere diversitatea riscurilor și amenințărilor asupra securității Franței, șeful statului dispune de o *gamă largă de opțiuni și de un ansamblu de mijloace diversificate* pentru

realizarea acțiunilor de descurajare. Strategia de descurajare trebuie să țină seama de respectarea statutului de stat membru al NATO și UE.

[13] Capacitatea de intervenție permite garantarea intereselor strategice și asumarea responsabilităților internaționale ale Franței. *Strategia de intervenție a Franței se va înscrie într-un cadru multinațional*, beneficiind de legitimitatea conferită de dreptul internațional. Capacitatea de intervenție trebuie integrată într-o *logică a concentrării pe axe geografice prioritare*. Acest *principiu al concentrării* constituie o orientare fundamentală a laturii militare a strategiei de securitate națională. *Definirea și dimensionarea capacității de intervenție trebuie să ia în considerare și ipoteza unui angajament în misiuni de stabilizare și de gestionare a crizei, în următorii 15 ani.*

[14] *Funcția de cunoaștere - anticipare* vizează cinci domenii majore: culegerea de informații; cunoașterea zonelor de operațiuni; acțiunea diplomatică; demersul prospectiv; controlarea informației. Importanța funcției de *cunoaștere-anticipare* este vizibilă atât la nivel politic și strategic, cât și în teatrele de acțiune externe și interne, oferind autonomie strategică Franței.

[15] *Cyber Security Strategy* a fost publicată ca și cele două strategii de securitate britanice sub direcția Cabinet Office, documentul este disponibil la http://www.cabinetoffice.gov.uk/reports/cyber_security.aspex.

[16] David Omand, *The National Security Strategy: Implications for the UK intelligence community*. A discussion paper for the IPPR Commission on National Security for the 21st Century, February 2009. În ultimii doi ani și cu deosebire de la publicarea Strategiei au apărut o serie de inițiative de elaborarea a unor documente programatice dedicate securității Marii Britanii. Una dintre ele aparține *Comisiei pentru Securitate Națională în Secolul XXI* a *Institutului pentru Cercetări în Domeniul Politicilor Publice (Institute for Public Policy Research - IPPR)*, din Marea Britanie. Membru în această Comisie, Sir David Omand a întocmit un document intitulat: *Strategia Națională de Securitate: Implicații pentru comunitatea de informații din Marea Britanie*. Proiectul este organizat pe trei secțiuni, care încearcă să răspundă următoarelor întrebări: *Care sunt principalele mesaje relevante din Strategia Națională de Securitate asupra cărora membrii comunității britanice de informații ar trebui să se concentreze? Cum ar putea fi influențată dezvoltarea activității comunității de informații și organizarea acesteia, nu doar în funcție de necesități, ci să aibă în vedere și provocările rezultate din operarea în mediul secolului XXI și al noilor tehnologii? Cum vor afecta aceste evoluții percepțiile și încrederea publică în activitatea comunității de informații?*

[17] *Centrul întrunit de Analiză a Terorismului* (Joint Terrorism Analysis Centre - JTAC) a fost constituit în anul 2003, ca organism autonom, însărcinat cu analiza și evaluările cu privire la amenințările terorismului internațional; JTAC cuprinde reprezentanți din 11 departamente guvernamentale, poliție, alte organizații; JTAC cooperează pe o bază comună inter-agenții, iar evaluările sale cu privire la tendințele teroriste, organizații și capacități sunt emise prin propria autoritate, sub controlul Directorului General al Serviciului de Securitate. JTAC colaborează strâns cu *Centrul Internațional Antiterorist* din cadrul M15 (*Security Service's International Counter Terrorism*) și cu diviziile însărcinate cu contra- spionajul și contra-proliferarea (*Counter Espionage and Counter Proliferation branch*).

[18] Este cunoscut faptul că noua ramură a grupării teroriste Al-Qaeda, *Organizația Al-Qaeda din Maghrebul Islamic (AQIM)*- constituită oficial la 25 ianuarie 2007, reprezintă unul dintre pericolele majore pentru statul francez.

[19] *Livre blanc sur la défense et la sécurité nationale*, www.defense.gov.fr/livre_blanc

[20] În iulie 2008 această prevedere s-a materializat prin crearea *funcției de Coordonator Național pentru Informații (Coordonnateur national du renseignement)*. Această structură prezidează reuniunile periodice ale directorilor serviciilor de informații în scopul ierarhizării priorităților de cercetare și instruire cerute de aceste servicii și are rolul de ansamblu de a conduce și orienta *comunitatea de informații*, reprezentată în perioada actuală de șase agenții de informații, și, după unele estimări, totalizând 12000 de angajați, la care se adaugă 4000 de membri ai structurilor specializate în culegerea de informații militare ale infanteriei, marinei și aviației.

[21] *CDSN* a fost creat la 28 octombrie 2008: poate *funcționa și sub alte formule- Consiliul Național pentru Informații (Conseil national du renseignement - CNR)* fixează orientările strategice și prioritățile serviciilor de informații, planifică obiectivele, resursele umane și tehnice și examinează evoluțiile cadrului juridic al activității de informații. Consiliul restrâns (*Conseil restreints*) analizează subiecte "sensibile", cum ar fi fixarea detaliilor operațiunilor externe sau înarmarea nucleară. Consiliul consultativ pentru apărare și securitate națională (*Conseil consultatif sur la défense et la sécurité nationale - CCDSN*), format din personalități independente nominalizate de șeful statului, are rolul de a pune la dispoziția președintelui Republicii și primului ministru analize independente menite să fundamenteze deciziile din domeniul politic, financiar, extern etc.

[22] Evoluția, pe care a avut-o după mijlocul anilor 1990, incită, înainte de toate, spre orientarea către un rol de agenție de gestiune a planurilor de securitate și de coordonare a mijloacelor de criză, într-o perspectivă apropiată de conceptul de "*Homeland Security*" (securitatea spațiului de interes), <http://www.sgdn.gouv.fr>

[23] Misiunile acestei noi structuri-creată în aprilie 2008-constau în contraspionaj, contraterorismul și protecția instituțiilor și principiilor fondatoare ale republicii, protecția patrimoniului și informațiilor economice, combaterea criminalității informatice și supravegherea mișcărilor, grupurilor sau organizațiilor subversive, precum și a fenomenelor sociale potențial generatoare de amenințări la adresa coeziunii naționale și ordinii publice.

[24] La 13 septembrie 2007, ministrul de interne al Franței din acea vreme a anticipat nașterea DCRI. El a arătat că DG și DST, direcții istorice ale poliției, vor fuziona, repartizându-și misiunile unor noi structuri. Eric Denécé «*Le renseignement françaises en chantier*»-www.cf2r.org. Unificarea celor două servicii de informații și securitate internă, fusese anunțată încă din data de 13 septembrie 2007 iar actul normativ care a operaționalizat noua structură informativă a fost adoptat pe 7 aprilie 2008. Prin constituirea DCRI se dorește funcționarea unui "*FBI à la française*" în materie de intelligence, <http://www.interieur.gouv.fr>

[25] Accentul pus pe misiunile operaționale și pe constrângerile cărora acestea le dau naștere se va reflecta în primul rând în adaptarea structurilor și a mijloacelor apărării noastre pe întreg teritoriul Franței și în străinătate. Va fi instituit de asemenea, un dispozitiv de asistență socială și profesională în cazul restructurărilor.

[26] http://www.premier-ministre.gouv.fr/IMG/pdf/livre_blanc_tome1_partie2.pdf.

[27] Acest pol ar urma să includă o *Fundație pentru cercetare și cooperare științifică* care să asigure suportul unei *Școli doctorale europene dedicat cercetării în domeniile apărării și securității* <http://www.interieur.gouv.fr>

[28] http://cerad.canalblog.com/archives/renseignement_francais/index.html

[29] Aceste măsuri urmează altor inițiative legislative recente, cum ar fi adoptarea, în premieră, a unei forme de control parlamentar. Dacă în Statele Unite ale Americii și majoritatea statelor europene cu tradiții democratice funcționează comisii parlamentare permanente de control, cu atribuții bine delimitate, prevăzute în legi speciale, și care au acumulat deja o experiență substanțială, Franța a constituit o excepție de la regulă.

Definirea secretului de stat și a compromiterii acestuia va trebui să includă, potrivit unui aviz al Consiliului de Stat (5 aprilie 2007), informațiile clasificate, rețelele clasificate și anumite

amplasamente deosebit de sensibile, a căror existență constituie ea însăși un secret. Schimburile de informații dintre DNRED și TRACFIN pe de o parte și celelalte servicii de informații pe de alta vor fi autorizate prin lege. Totodată, legea din 10 iulie 1991 privind corespondența secretă prin mijloace de comunicație electronică va fi revizuită, ținându-se seama de recente evoluții tehnice. - http://www.premier-ministre.gouv.fr/IMG/pdf/livre_blanc_tome1_partie2.pdf.

[30] George Cristian Maior, *Incertitudine gândire strategică și relații internaționale în secolul XXI*, Ed. RAO, București 2009.